

Jumalateenistus Nõos, P, 03.11.24 kell 11.00, 23. pühapäev *post Trinitatis*

Lektsioonid: Rm 13:1–7; Mt 17:24–27

Pihikõne: Ii 33:4

Jutlus: Tn 2:31–41,44

Laulud: 230 (1–3); 188 (1–6, 7); 456 (1–3); 464 (1–6)

Sina, kuningas, nägid, ja vaata, oli üks suur kuju. See kuju oli suur ja selle hiilgus erakordne; see seisis su ees ja selle välimus oli hirmus. Kuju pea oli puhtast kullast, rind ja käsivarred hõbedast, kõht ja reied vasest, sääred rauast, jalad osalt rauast, osalt savist. Sa vaatasid, kuni üks kivi käte abita lahti murdus ja lõi kujule vastu jalgu, mis olid rauast ja savist, ja purustas need. Siis purunesid üheskoos raud, savi, vask, hõbe ja kuld ja said aganate sarnaseks suviselt reheeluselt: tuul viis need ära ja neist ei leidunud jälgegi. Aga kivist, mis oli tabanud kuju, sai suur mägi ja see täitis kogu maa. See oli unenägu, ja nüüd ütleme kuningale selle tähenduse: sina, kuningas, oled kuningate kuningas, kellele taeva Jumal on andnud kuningriigi, võimu, vägevuse ja au. Ja sinu käte on ta andnud inimesed, kus need ka iganes elavad, metsloomad ja taeva linnud, seades sinu valitsema nende kõigi üle – sina oled see kullast pea! Aga sinu järel tõuseb teine kuningriik, väiksem kui sinu oma, ja veel kolmas kuningriik, vasest, mis valitseb kogu maa üle. Siis tuleb neljas kuningriik, tugev nagu raud – raud ju lõhub ja pihustab kõike; ja nagu purustav raud, nii lõhub ja purustab ta kõik. Aga et sa nägid jalad ja varbad olevat osalt potissepa savist ja osalt rauast, siis see tähendab jagatud kuningriiki; küll on selles raua tugevust, just nagu sa nägid rauda savimullaga segatult. Aga nende kuningate päevil püstitab taeva Jumal kuningriigi, mis jääb igavesti hävitamatuks ja mille valitsust ei anta teisele rahvale. See lõhub ja hävitab kõik need kuningriigid, aga ta ise püsib igavesti...

Eelmisel pühapäeval tähistasime siin kirikus üldkiriklikku misjonipüha. Jeesus tahab, et tema jüngrid evangeeliumi levitaksid. Ütleb ta ju Mt 28. peatüki lõpus, et tema jüngrid peavad jüngreiks tegema kõik rahvad, ristides neid Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimesse ja õpetades neid pidama kõike, mida Jeesus on oma jüngril käskinud teha.

Teine paljukasutatav misjoniteemaline kirjakoht Piiblis on Lk 10:2, kus Jeesus ütleb jüngreile: „Lõikust on palju, töötegijaid aga vähe. Paluge siis lõikuse Issandat, et ta saadaks töötegijaid välja oma lõikusele!“ Sellele üleskutsese lisab Jeesus aga veel midagi juurde. Nimelt hoiatuse: „Minge! Vaata, ma läkitan teid kui lambaid huntide sekka.“

See Jeesuse sõna seostab misjonikäsu meie tänase pühapäeva temaga „Kahe riigi kodanik“. Nimelt, ehkki kristlased peavad maailmale evangeeliumi kuulutama, ei saa meie usuisa dr Martin Lutheri järgi maailma valitseda evangeeliumiga. Ta ütleb: „Kui mõni sõandaks valitseda kogu maad või maailma evangeeliumiga, oleks see sama, nagu karjane laseks hundid, lõvid ja kotkad karjaaeda lammaste hulka.“

Seepärast on üks Lutheri keskseid õpetusi õpetus kahest riigist ehk valitsemisviisist (regimendist). Ta ütleb: „Me peame hoolega märkama ilmaliku ja vaimuliku võimu erinevust. Kirikul on võim kuulutada Jumala sõna, lohutada ahastavaid südametunnistusi neid pattudest lahti päästes ja eemaldada kahetsematuid kogudusest, kasutamata ihulikku karistust. Poliitiline võim seevastu kannab mõõka, sest see on regiment, mis käitleb süüdlasi seaduste ja õiglaste kohtuotsustega ning ihuliku karistusega.“

Lutheri arvates poleks maist mõõka ja kohtupidamist üldse tarvis, kui kõik oleksid head kristlased. Kahjuks see nii pole, sest inimene on oma loomult kuri. Seetõttu on Jumal seadnud teise, ilmaliku valitsemisviisi, mis takistab inimestel ja rahvastel üksteisega võidelda ning hoiab ühiskonda kaosesse sattumast. Teisisõnu: vaimulik valitsemisviis sünnitab kristlikke ja õigeid inimesi Püha Vaimu läbi Kristuse alluvusse, ilmalik valitsemisviis aga distsiplineerib mittekristlasi, nii et nad peavad hoidma rahu ja elama sündsat elu.

Tänane kirjakoht Taanieli raamatust, annab meile mõnes mõttes vanatestamentliku aluse Lutheri õpetusele kahest valitsemisviisist. Nimelt näitab see, et Jumal ise on loonud kõik ilmalikud

suurvõimud ajaloos.

Meie kirjakohas seletab jumalamees Taaniel ära Babüloonia kuniga Nebukadnetsari unenäo suurest kujust, mille pea oli kullast, rind ja käsivarred hõbedast, kõht ja reied vasest, sääred rauast ning jalalabad ja kümme varvast osalt rauast, osalt savist. Unenäos purustas kuju suur kivi, mis täitis ise kogu maa. Taanieli sõnul viitab see kuju ja tema purunemine kuningriikidele. Aga millistele?

Kuju kuldse pea tähenduse annab siin juba Taaniel ise: see on Babüloonia riik. Edasi saab tõlgendada samuti Taanieli enda abil. Nimelt seletab Taaniel Tn 8. peatükis ära Babüloonia kuninga Belsassari unenäo jäärast ja sikust ning selle seostamisel kuningas Nebukadnetsari unenäoga võib järeldada, et kuju hõbedast rind ja käsivarred tähendavad Meedia-Pärsia riiki, mis järgnes Babülooniale. Vasest kõht ja reied on selle tõlgenduse järgi Kreeka riik, mis Aleksander Suure juhtimisel vallutas Meedia-Pärsia riigi.

Mis on aga see neljas kuningriik Nebukadnetsari unenäos? Kuju jalalabad ja kümme varvast olid osalt rauast, osalt savist. Seega on mõeldud mingit rabeledat impeeriumi. Koos Tn 8. peatükis seletatud unenäoga jäärast ja sikust saab järeldada, et neljas kuningriik on neli hellenistlikku riiki, mis tekkisid pärast Aleksander Suure varajast surma: Egiptus, Süüria, Kreeka-Makedoonia ja Pergamon.

Ent unenägu jäärast ja sikust täpsustab neljandat kuningriiki veelgi. Tn 8:9 öeldakse, et ühest neist neljast sarvest „tuli veel üks pisike sarv ja see kasvas väga suureks lõuna ja ida ja ilusa maa suunas.“ Seda riiki seostatakse antiikajast peale Rooma riigiga, mis teatavasti hävitas juutide autonoomia ja 70. a pKr ka Jeruusalemma templi.

Tn 8:25 on aga selle riigi kohta öeldud: „Ta tõuseb ka vürstide vürsti vastu, ent ta ise murtakse ilma inimkäteta.“ Tõepoolest, Rooma riik astus ka vürstide vürsti ehk Kristuse vastu, sest kiusas esimestel sajandil taga kristlasi. Kuid teame, et 4. sajandil sai Rooma impeeriumist kristlik riik, sest keiser Constantinus suure käsul kehtestati ristiusk riigiusuna.

Nõnda siis võib öelda, et Nebukadnetsari unenäos nähtud hirmuäratav kuju oli Jumala tehtud. Kõik neli riiki, millest pärinevad laias laastus ju ka tänapäeva riigid, on samuti Jumala looming. Neil on olnud oma ajastul kindel koht: nad on valitsenud teatud piirkonna inimesi teatud seaduste järgi, mis siis, et tänapäeval tunduvad need seadused meile karmid.

Kuid nii nagu Jumal on neil riikidel lasknud oma plaani kohaselt sündida, on ta neil lasknud ka hääbuda, et tõsta võimule järgmised riigid, kuni meie ajani välja. Võiks öelda, et Rooma riigi idaosa järglane on Venemaa ning lääneosa järglased tänapäeva Euroopa ja Ameerika. Riike on palju, kuid nende ülesanne on siiski Jumala antusena üks ja seesama: distsiplineerida mittekristlasi, nii et nad hoiaksid rahu ja elaksid sündsat elu.

Meie kirjakohas, Tn 2:44 on aga öeldud Taanieli sõnad kuningas Nebukadnetsarile: „Aga nende kuningate päevil püstitab taeva Jumal kuningriigi, mis jääb igavesti hävitamatuks ja mille valitsust ei anta teisele rahvale. See lõhub ja hävitab kõik need kuningriigid, aga ta ise püsib igavesti...“ Mõeldud on siis igavest Jumala kuningriiki, mis lõhub ja hävitab selle neljanda, „rauast ja savist tehtud“ rabeleda kuningriigi. Lutheri käsitluses olevald aga poliitiline ja kiriklik võim korraga, kusjuures mõlemal on oma ülesanne. Kas Taanieli unenäo järgi võiks siiski öelda, et Luther eksis, kuna Jumala riik peab ilmaliku riigi siiski hävitama?

Arvan siiski, et siin vastuolu ei ole. Lutheri ajal olid ilmalikud valitsejad teatavasti huvitatud koostööst kirikuga. Ja see asjaolu määras ka Lutheri suhtumise ilmalikku võimu: eri eesmärkidega valitsemisviisid võisid siiski koostööd teha, sest tunnustati üksteise eesmärke.

Tänases maailmas näeme, et poliitiline võim ei pruugi enam kirikust palju pidada. See aga ei tähenda seda, et kirik peaks end selle tõttu kuidagi alaväärsena tundma. Just siin võiks kirik meelde tuletada kuningas Nebukadnetsari unenägu, kus Jumala igavene kuningriik lõhub ja hävitab kunagi ilmaliku riigi. Seda ei pea tegema muidugi kirik ise, vaid seda teeb Jumal omal ajal.

Jeesus ütleb ju Jh 16:33: „...olge julged: mina olen maailma ära võitnud.“ Seepärast pole ka tänasel ajastul, mil kirik pole õhtumaal erilise au sees, tarvis püüda domineerida ilmaliku võimu üle ja panna see oma pilli järgi tantsima. Tuleb lihtsalt täita Jeesuse misjonikäsku, millest algul juttu oli: ristida inimesi kolmainu Jumala nimesse ja õpetada neile Jeesuse käske. Kui selle tegevuse juures tuleb minna Jumala lambana huntide, lõvide ja kotkaste ette, nagu Luther kujundlikult ütleb, siis on

see Jumala tahe ja tuleneb praegusest ajastust, mille juures poliitiline valitsemissviis ei mõista või isegi ei tunnusta kiriku võimu.

Ent Jeesus lohutab oma jüngreid Lk 12:11j: „Aga kui teid viiakse sünagoogidesse ja ülemate ja võimumeeste ette, ärge siis muretsege, kuidas või mida enese eest kosta või mida öelda, sest selsamal tunnil õpetab Püha Vaim teile, mida te peate ütlema.“

Nõnda on siis meie lootus igas olukorras Isale, Pojale ja Pühale Vaimule, kellele olgu au ja kiitus igavesti!

Aamen.